

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. BERÉNYI PÁL.

Előfizetési ára:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.
Évenként 20 iv zenemelléklettel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Sas-utca 15. sz.

Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár.

TARTALOM.

IRODALOM: KARDOS ALBERT. *Fiatal naturalisták.*
ZENE: N. L.: *Haydn-től-Lisztig.*
SZÍNHÁZ: B-I. P-L. *A budai színházak ügye.*
KÉPZŐMŰVÉSZET: *Képzőművészeti tanulmányok.*
TÁRCZA: ANTÓNUS. *Művészekről.*
HÍREK.
A HARMONIA KÖZGYŰLÉSE.

Fiatal naturalisták.

Kabos Ede: *Elzültek.* Budapest, 1885. Révai-testvérek.

Franciaországban, illetve Párisban a naturalista iskola virágkorát éli. Egy kiváló tehetség diadalra juttatta amaz eszme zászlaját. S ime most az íróknak egész raja ez elv, vagy sokkal inkább a győztes Zola zászlaját követi és a kritikusoknak egész raja törli magát Zola és iskolája sikerét messzefekvő esztetikai törvényekkel és általános műszabályokkal utólag igazolni. Ez irodalmi törvénytárgyarázókat bebizonyítják, hogy az előző századokban is az igazi költők tulajdonképp az ő elvüknek hódoltak és hangosan hirdetik, hogy a jövő költészete csak az ő irányuk lehet. S oly hódítást vittek végbe ez írók az olvasók világában, és oly ékesszó-lással és oly erős meggyőződéssel hangoztatják ez igazságot a kritikusok, hogy bizony magunk is elhinnők, ha nem tudnók, hogy még izléstelenebb költészetben is gyönyörködött a közönség, hogy még ferdebb eszméknek is jósoltak örök életet.

Azonban az egész mozgalom higgadt gondolkodó előtt hamar gyanússá válik. Avagy nem különös-e, hogy a naturalizmus eszméje épen Párisban, a művelődés középpontján merül fel. Nem meglepő-e, hogy az a közönség él-hal a természetességért, a mely a társadalmi külsőségeknél, az illem zsarnokságainak leginkább rabja; hogy azok a hölgyek rajonganak a műhelyek durva nyíltságáért, a korcsmák és a nyomor leplezetlenség-

geért, a kiknek fényes szalonjaiban soha egy őszinte szó sem röpren el?

Oly éles az ellentét író és irány, olvasó és olvasmány között, hogy az ember akaratlanul is gyanúba fogja a naturalizmus őszinteségét. Önkéntelenül Alexandria jut eszünkbe meg XIV. Lajos Párisa, melynek mindkettőnek költőies közönsége pásztorkölteményekben és pásttorregényekben lették gyönyörűségeket. Pedig mily természetellenes Theokritosz, midőn Titirosz vagy Dámisz pásttor képében nád sipon fújja szentimentális szerelmi vallomását, és hogy affektál Honoré D'Urfé, mikor XIV. Lajos udvari gavalérait és palotahölgyeit valódi pásttoroknak akarja bemutatni.

Nincs különben a mai naturalizmussal sem. Affektáció az egész. Ha az egyszerű svájcziban vagy nyers oroszban támad vágy a szigorú műszabályok ellen kitörni és az irodalomba többet bevinni a közönséges életből, azt igen is értjük, mert szívből fakadna e vágy, mert természetével egyeznék e hajlandóság. De mikor az elhínomult párisi kiáltja: *naturalizmus, naturalizmus*, akkor bizony nem hiszünk a hang őszinteségében.

Igen, a naturalizmus éppen abban szűkölködik, a mit jogalapjának hirdet; nincs benne őszinteség, nincs benne természetesség, Páris megundorodott az édességektől, valami keserűt akar nyelni, elkényeztetett gyomra már nem bírja megemészteni a zsíros sültet, bűzös sajt után vágyódik.

Valóban egy lelkes híve legjobban jellemezte ez irodalmi ferdeséget. Egy magyar kritikus, ki Páris irodalmi és művészeti világában telezítta magát francia levegővel, nem győzte egy ízben előttem a naturalizmust eléggé magasztalni; különösen Zolának egy jelenetéről beszélt elragadtatással. «A sajtok piaczat» — úgy mond — «rajzolja a nagy író, annyi virtuozitással, hogy szinte szíppantottam, hogy az orrfacsaró, de azért nekem kéjes illatot belehelhessem.»

Ime a gourmand, ki már annyira elrontotta szája ízét, hogy csak a legcsipősebb, legbűzősebb sajtban talál még valami ínycsiklandót.

De a magyar közönség — úgy tudom

— még távol áll a gourmandság ily fokától; neki nincs szüksége ily természetellenes csiklandó szerekre s mégis akadnak írók, leginkább fiatal novellisták, kik ilyen szerekkel kínálják.

Kabos Ede is azok közé tartozik, és pedig a tehetségesebbek közül való. Tud elbeszélni, de a mit elbeszél, azért egy nő ismerőse — mint maga említi előszavában — szobájából ki akarta utasítani és a nagy közönség előtt is ugyancsak mentegeti magát. A szerző azt hiszi, hogy a miért a sors őt egy kevés ideig a nyomorban meghurczolta, neki joga van az olvasóval a nyomor, a bűn minden undorát megizléltetni. Másnak, ha kiállotta szenvedéseit, édes rájuk visszaemlékezni, mert a visszaemlékezés jobban megbecsülteti a jelen örömeit; a mi szerzőnknek az a rövidke tőrés, szenvedés — legalább ő úgy mondja — örökre elvette kedvét a boldogság élvezetétől. Más, ha a szerencse napja süt reá, a kiállott nyomornak homályát a jelen derűjével oszlatja, az elmúlt inségnek foltjait mostani napjának sugaraival aranyozza be, a mi szerzőnk nem úgy cselekszik; ő kéjeleg a nyomorban, dicsekedik a szennyel és felszakítja a már hegedő sebeket, mint a vásári koldus, hogy töméntelen társai közt magára vonja a figyelmet, pedig tudhatná, hogy ezzel nem szánalmat, de undort kelt.

S valóban éppen oly kevéssé van szüksége szerzőnknek ez undorító fogásokra, mint a tisztességes koldusnak nyomora fitogtatására és maga megvérvésére. Mert — a mint mondám — *Kabos* tud elbeszélni és tárgyait is meg tudja választani. S a mi legkülönösebb, e tárgyak magukban nem erkölcsstelenek, nem érzékiek, nem is csiklandók, de a szerző szándékkal beszennyezi, készakarva sárba mártja tollát, csak azért, hogy a naturalizmus lármája által a figyelem reá forduljon, hogy Zola hirhedt követői közt emlegessék.

«Elzültek» címet tesz kis könyve elébe, pedig őt novellája közül egyikben sem *elzülött* a főhős, hanem mindig valamely ideálisabb, kiváló lelki erővel fölrüházott alak. Az első rajz, *Meghalt* címmel, egy leányát kereső apát fest, ki

végre megtalálja az elveszett leányt valóban elveszve. Az apában van annyi római büszkeség, hogy a leányt nem öleli keblére vissza és van benne annyi lelki erő, hogy otthon a kesergő anya és a síró testvérek előtt «meghalt»-nak mondja leányát. De a szerző nem az apai szeretet és férfiúi büszkeség összehűzősítését írja le, hanem kiváló szeretettel, részletes vonásokkal rajzolja élénk az örömmek egy nyilvános tanyáját.

«Temessenek el tisztességesen», ez elbeszélésével legtöbb sikert érhetne el a szerző, mert tárgya valóban megható. Egy kiélt férfi egy szép fiatal leányt kapcsol magához, nem élettársul, hanem — mert látja a leány igaz szerelmét — hű betegápolóul. A szegény asszonyt csakugyan a mézes hetek boldogsága helyett a betegápolás gyötrelmei várják, a férj hosszas betegsége minden vagyonukat fölemészti. — A szép asszony éheznek, nélkülöz, de még sem mentheti meg legkedvesebb értéktárgyait, legdrágább emlékeit a szomszéd zálogház éhes gyomrától, mert az orvos és orvosság sokba kerül. Mikor kis lakásuk végkép kipusztul, a férj meghal, de halálos óráján a nyomorult ember felfogadtatja szerencsétlen nejevel hogy *tisztességesen temetteti el*. Honnan vegyen pénzt? A szomszéd zálogháztulajdonoshoz fordul pénzért, ki már rég égő vágygyal leste az alkalmat. Rég számított rá, hogy mikor már minden értékes tárgy a szomszéd kis lakásból a nagy zálogházba vándorol, végül maga a szép asszony fog karjai közé hullani. Szívesen ad kölcsönt a kapzsi ember, minden biztosíték nélkül és alig várja, hogy a bájos özvegy a temetőből visszatérjen, már nála terem, hogy szívesége gyümölcsét élvezze. A nő karjait nyújtja eléje, de azzal a megjegyzéssel, hogy úgy csókolja meg, hogy ajkáról a halált szívja magába. A szerencsétlen asszony megmérgezte magát, és a kéj-

vágó uzsorás rémulve fut a szentesedni kezdő testtől.

De a szerző e magasztos női alak rajzát is szennyvel vegyíti. Nem elégszik meg, ha leírja e boldogtalan asszony testi-lelki szenvedését, lelki vívódását, mikor a zálogházastól a kölcsönt elfogadja, nemes elhatározását, mikor halállal akar szabadulni a gyalázattól; nem, a szerző minden erejét összeszedi, hogy két undorító jelenetet a kellő naturalizmussal kiszínezzon. Egyik annak a kiélt férfiúnak haldoklása, a ki átkozza a betegségét, mert a legszebb rózsát kellett bimbóban hagynia és a ki a halál percében dühöng, hogy e gyönyörű rózsza mégis ki fog nyilni, de másnak a keblén. S még undokabb a másik jelenet, mely azt a kéjsóvár uzsorást oly állatnak mutatja be, milyenné ember talán józanságában le sem süllyedhet.

Nem bonczolgatjuk minden rajzát, «Soror Beatat» és «Mikor Mak Gerzson hallgat», csak az utolsóról még néhány szót. «Duha Gábris keserve»-ben humoristának való, kitűnő tárgy van feldolgozva. — Duha Gábris hét szilvafás nemes, de a híres és dúsgazdag Rimanóczyakkal rokonságban áll és egy Rimanóczyinak bizton várja egész örökségét. Ez örökségvárásban telik el élete, fogy el vagyona; az örökség hangoztatásával szerez férjet szelidlelkű leányának. De a vőnek nincs oly türelme az örökségvárásra, odahagyja koldus ipját, beteges feleségét és vígan éli világát egy kikapós szép menyecskével. De Duha Gábris im egy sötét, hideg éjszaka boldog nagyapává lesz, s most gondja még szászorta nagyobb, mint előbb. Miből főzet szegény leányának gyöngye csibe levest, honnan vesz kicsiny unokájának finom pólyaruhát? Fölkeresi vejét, de ez Sós Pálné ölelő karjai közül nem igen vágyik egy nyomorult szobácskába beteg asszonyt ápolni, nyöszörgő gyermeket altatni. Miért

is menne vissza, a Rimanóczy örökségből úgy sem lesz soha semmi. A gazdag bátya meghalt és Duha Gábrisról meg sem is emlékezett.

Duha Gábris e hír hallatára lesujtva tér vissza hideg szobájába, a hűl a szegény asszony azalatt kiszendvedett. Az öreg bódultan nézett a halottra, míg végre kábulságából nyöszörgés veri fel. Karjára veszi unokáját és csitítja: «Csitt, kölyök! Ki látott már ilyet, a Rimanóczy uradalom örököse pityeregjen».

Mily könnyű lett volna a szerzőnek, kibem hiányzik minden humor, Duha Gábrisból egy eleven humoros alakot rajzolni! De a szerzőnek több kedve telik egy születési műtétet leírni és ugyancsak kiszínezzni, hogy Sós Pálné asszonyom mint ö elgetőzik, csokolózik a Duha uram vejével.

Ime, a szerző azt hiszi, hogy egyetlen elbeszélése sem ér semmit, ha meg nem spékeli, — régi magyarsággal azt mondták volna: ha meg nem trágyázza valami undorító leírással. Hol valamely illatos örömházba vezet, hol pedig egy büzös lebuja; egyszer a zálogház nyomorát festi, másszor egy kocma galádságait. Pedig szennyet és meztelenséget, büzt és baromiséget úton-útfélen eleget látunk, érzünk az életben és ha ott kikerüljük, a költészetben keressük-e fel? A költészetnek bizonyára nem ez a hivatása és meg vagyunk győződve, szerzőnk sem fog soká e természetellenes úton haladni. Ő maga tiltakozik ugyan az ellen, mintha naturalizmusa affektált volna, és talán ez idő szerint őszinte is e tiltakozás, de tárgyai, melyek egytől-egyig szentimentálisak, megczafolják tiltakozását és én bizony mondom, hogy rövid időn e lelkes naturalista ifjú-humoristának csap fel, mert miből fakadhat inkább humor, mint szentimentális érzésből, ha véle a mindennapi élet durvább jelenségei iránt éles érzék párosul. KARDOS ALBERT

Művészekről.

— Apróságok. —
Közlő: ANTÓNIUS.

Az «Ezer egy éj» arabs mesegyűjtemény minden elbeszélése, tudvalevőleg, Diarzadenek Scheherazade nevű nővérehez, a Sultánhoz intézett megszólításával következőképp kezdődik: «Szeretett nővérem, ha nem alszol, beszélj el egyet azon szép mesék közül, melyeket tudsz, mielőtt megvirradna». Galland, az «Ezer egy éj» francia fordítója és kiadója hű maradt az első kiadásnál eme formához, míg a következő körülmény meg nem esett. Egykor ugyanis erősen megrángatták éjjel kapuján a csengetyűt, mi felveré őt legédesb álmából. Ijedten ugrik fel ágyából, s az ablakhoz sietett, kikiáltván, hogy ki van künn s mit akar? Az ablak alatt azonban egy beburkolt alakot pillantott meg, ki éles hangon így szólt föl

hozzá: «Szeretett Galland, ha nem alszol, beszélj el egyet azon szép mesék közül, melyeket tudsz, mielőtt megvirradna». Az ilyen megréft kiadó bosszúsan vonult vissza lakosztályába s nem volt sürgösebb teendője, mint a nagy keletnek örvendő és sokat olvasott könyvnek épen készüléfében levő új kiadásánál ezen stereotyp bevezetést kitörölni.

Buckingham herceg, Rochester gróf, Dorset lord s több előkelő és híres férfiú volt egykor Dryden hírneves angol íróval egy társaságban. A társalgás irodalmi tárgyakról folyt s végre az irmodorra, illetve azon mesterségre tért át, miként lehet egy eszmét világosan érthetőn, s a lehető legrövidebben írásban kifejezni? Elhatározták, hogy ez irányban megpróbálkoznak, minthogy azonban Drydennel nem akartak mérközni, műveik megbirálására őt választák meg bírónak. Minden résztvevőnek egy papír szeletre kelle valamit írni s azt a gyertyatartó alá helyezni. Dorset lord alig írt két percig s papírját már is letette a gyer-

tyatartó alá, míg a többiek tollszáraikon rágódtak s elárulák a nagy megerőltetést, melybe nekik a feladat megoldása került. A határidő lefolyta után Dryden kezébe vette a papír szeleteket s azokat figyelmesen átolvasá. «El kell ismernem, — mondá — miként ezen bárczák mind-egyikén szép eszmék s a lehető röviden vannak kifejezve. A legjobbat és a leghatározottabb alakban azonban Dorset lord írta, miért is az elismerést neki kell megítélnem. Itéljenek egyébiránt önök is mylordok, vajjon igazam van-e, miszerint Dorset lordnak eszméje legjobb és irányja a legérthetőbb és határozottabb!» És a költő következőket olvasá fel: «Kötelezem magamat ezen sorok előmutatójának 500 font sterlinget kifizetni. Dorset.» Mindenki nevetett és a szövegezést, valamint annak alkalmazását a költővel együtt kitűnőnek találták.

Lord Byron a híres költő, daczára, hogy egyik lábára sántított, nagy barátja volt a gymnastikai gyakorlatoknak s egyes elléle dolgokban rendkívülit telje

Haydn-tól Lisztig.

— Vázlatok az újabb zene történetéből. —

2. Beethoven ideje (1800—1820.)

(Folytatás.)

A mi e korszak eredményeit illeti: látjuk pl. symphoniáiban Beethovennek, hogy ezek az ő külső életének vagy belső tapasztalásának gyümölcsei; az «Eroica»-t a mindenben jelentkező forradalmi korszak szülte: egy jószándékú hőst, a kinek csak eszméje győz, míg őt magát a sors lesújtja, — az egész emberiségnek ily tragikus sorsára emlékeztetve, jelenik meg itt Beethoven. A megrázó gyászinduló után következő scherzo és finale egy új élet áldásait ábrázolja. A C-moll symphonia, melyet 1808-ban fejezett be, a korlátokon a kétségbeesés erejével keresztül tör s a sorsral végre is diadal-maskodó lelkierőt ünnepli; az első tétel kemény, megdöbbentő tagoltságban nyargaló rhythmusai, főleg a szaggatott bekezdés valóban azt a borzongást kelti bennünk, melyet Beethoven el akart érní: «így döngtetni a végzet kapuinkat», mondta maga a kérelhetetlenséget oly hiven kifejező attaccáról. Ezzel egyidejűleg dicsőítette ő meg az áldott békét a hatodik, a «Pastorale» symphoniában; szöveg nélkül is szinte látjuk a pásztorokat, a mint áhítatos, naiv lelkükből az öröm hálaimáját zengik. A VII. symphonia ismét az emberi lét fényes oldalát tárgyalja (1812. május). Az 1809-iki osztrák felbuzdulás a hódításra vágyó francziák ellen, hozta létre e különben az egész emberiségről szóló művet; az 1814-iki

bécsi congressus alatt előadva, erősödött meg halhatatlan szerzője nemcsak erejének öntudatában, hanem kötelességeinek ismeretében is: mindig csak alkotni akart, újat, «az örökkévaló, a mindenható, a végtelen dicsőségére»!

E leki emelkedésének legközelebbi eredménye az 1818—22. közt írt «nagy mise» volt, mely inkább karra írt symphonia, mintsem egyházi zene; félig azonban ilyen IX. a symphonia, nem misének, hanem az egész emberi életnek szövegére írva (1816—23.). Ez az óriási mű Beethoven lelki létének legnemesebb, legmagasztosabb kivonata. A sors és kényszerűség ellen való szörnyű küzdelem a legszelebb stylen ismétlődik az első részben; majd az élvezetben elmerülés és kicsapongó, mámoros jókedv habzik a scherzoban. A változatlanul egyforma, nyugalmas végtelenségnek mely eszméje kap meg a vágygál eltöltő, az ideál magaság érő adagióban; — de a belső conflictus csak a Schiller «Örömhöz» szóló költemények zenéje, a pompás finale egyenlíti ki: itt Beethoven oltart emel optimismusból az emberszeretethez, s az öröm és béke igéit hirdeti lelke teljével. Ugyanily átszellemülésre vallanak az 1824—26. közt írt «utolsó quartett»-jei, eddig még nem hallott gazdag jellemzésekkel, dallamos- és változatosságokkal; nem hinnők, hogy — mert egy fél év múlva, 1827. márcz. 26-án a maestro elhunyt — e művek egy élet- és egy művészi pálya végét jelentik; velők fényesen beváltotta ígérését, mikor elmondta, hogy művészetének «új érzéki megjelenést szándékszik adni a lelki, a szellemi életben». Innen van az is, hogy látszólag Beethoven megszegi a sonata-forma törvényeit, őt, sőt hét tagra is osztván fel alkotását; de közelebről tekintve, csakhamar belátjuk, hogy a «tölösleges» részek csak átmeneteit képezik a három főszakasznak.

Beethoven stylje rendszeren a *főnséges*. De nem a tárgynak főnsége szokott nála hatni reánk, mint az ellenpontozat régi iskolájánál, hanem az alkotó művész fel-fogása; a teremtő erőnek új megjelenését üdvözljük benne; mert Beethoven szava a leghívebb kifejezése annak, «hogyan van lefestve fejében a világ», valódi egyéni nézet és érzés, mely már a (31. op.) D-moll sonatában, de főként a IX. symphoniában, a kerek dallamból még az emberi hang fellépése előtt is átmegy panaszos, majd a mennydörgés robajával versenyző recitativába. S részben *esen*, részben Mozart melodikáján, melyhez Beethoven utolsó quartettjeiben feltűnően visszatért, alapszik Wagner Richard drámai recitációjának fejlődése, mely karöltve a Beethoven által kezdett, Berlioz és Liszt által előbbre vitt művészettel, hogy t. i. a hangszerek, természetöknél fogva, külön jellemző, költői képek színeit adják — az abszolút zenének napjainkban szabad röptét adta.

E történeti visszapillantás tehát a *jelen* zenéjének elvirulására is képesít. *Frd. Kerényi Tsh*

A budai színházak ügye.

Midőn e sorokat írjuk, a budai színházak jövője még mindig kérdéses.

A mi a bizottság titokszerű tanácskozásából eddig a nyilvánosság elé került, az mindössze annyi, hogy *Alakó* és konzorciuma nem kapja meg a színházat és, egyelőre legalább, rendes igazgató-

* A felőlvásó *Sohl*, ajánlotta közönségének a maga, 13 évi kutatás után megírt Beethoven életrajzát s Marx hasonló, nagy műve mellett a Thayer-féle nagyszabású biographiát, melyet szerzője 1866. óta ír. Különösen érdekesek azonban Beethoven levelei (Stuttgart, 1865. és 1867).

sített. Különösen azonban kitűnő úszó volt s ez iránybani ügyességének s kitarításának többször adá tanújelét. A mese Leanderről, ki kedveséhez, Herohoz uszott a Hellesponton át, azon kérdésre adott alkalmat, vajjon ez egyáltalán lehető és kivihető-e? Voltak, kik erre igennel és víszont, kik nemmel válaszoltak. Erre Byron elhatározta, hogy a vitának véget vessen — a tengert a mondott irányban átúszni. Eme merész dolgot 1810. július 3-án Ekenhard hadnagy társaságában teljesíté és a 624 lábnyi tengerszorost 70 perc alatt úszta át. Ennyi ugyanis a két partnak egymástól távolsága egyenes irányban, míg az az úszóra nézve természetesen lehetőleg mégegyszer oly nagy volt, a mennyiben az ár által útjáról hol jobbra, hol balra tereltetett. Byron tehát fényesen beigazolta a mesei állítás lehetőségét, egy Turner nevű földije azonban később kisebbíteni igyekvők Byronnak eme tettét, a mennyiben azt állítá, miként nem oly nehéz Európából Ázsiába a Hellespontot átúszni, mint ez utat visszafelé megtenni; mire Byron is alig lenne képes. Ezen állításánál azon tényre támaszkodott, miként ő (Turner) egy kísérleté-

nél, midőn már 6000 lánnyira úszott volna, útját képtelen volt folytatni. Byron ugyan nem próbálkozott még ezen irányban, de 1818-ban Velenczében újabb jelét adta az úszásban rendkívüli ügyességének. Bizonyos Mengaldo lovag, egy különben kitűnő úszó ugyanis azzal dicsékvék, hogy Byront az úszásban felülmúlja; nevezett Velenczében a francia konsulátusnál mint ügyész volt alkalmazva s egykor mindkét oldalbordáját eltörvén, mint Byron, szintén sántított. Ennélfogva egyik sem volt kettejük közt előnyben. Miután a két versenyzőhez még Byronnak egy barátja is csatlakozék, hárman keltek tehát útra. Kiindulási pontjuktól a lagunák kezdete, Lido szigetétől Velenczéig mindhárman együtt maradtak, de már a Canale Grande torkolatánál Mengaldo visszamaradt. Miután a másik kettő a Rialto híd ívei alatt átúszott, Byron barátja is kénytelen volt útját félbe szakítani, mert a hidegtől egészen megmerevedett, de négy teljes óráig kitartotta a vízben és ez idő alatt mint ezt elvégezték, csakis hanyat fekvé pihent. Byron azonban végig úszot a Canale Granden s háta megett hagyván

Velenczét, az azon túl fekvő szigetek egyikén lépett partra, miután egészben 4 órát és 20 percet töltött vízben. A nagy költő tehát nagy úszó is volt.

Saphirnak egyik, és pedig a következő jóslata, hál' az égnek, nem ment teljesedésbe. A midőn ugyanis évszázadunk 4-ik tizedében a vasútak Németországban jární kezdtek, a híres satyricus a következőket mondá: «A vasútak által egészen elveszítjük az elválás könyeit és a regények egészen el fognak soványodni. Ha eddig Antal Lipcsében elvált Amáliájától és Hamburgba utazott, egy fél kötetten keresztül sírt; másfél kötetet Amáliának Antalhoz írt levelei vettek igénybe, másfelet pedig az Antalnak Amáliához intézettek, fél kötetet a visszautazás foglalt el, és így tele volt a 4 kötet. Ha egyszer a vasút Hamburg és Lipcse közt létre jön, akkor Antal és Amália nem lesznek bolondok hogy négy kötet hosszu leveleket írjanak egymásnak. Antal és Amália az első kötet 67-ik oldalán felülnek a vasútra és a 68-ik oldalán már a 4-ik kötet végén vannak.

sága sem lesz, hanem visszaáll a nemzeti színház és várszínház régi viszonya, a szinkör pedig ezután is egyik meg lehetőségen jövedelmező nyári otthona lesz a vidéki színházaknak.

Nincs okunk rá, hogy ezek ellen rekriminációkat támaszszunk; hisz fenállt a most újra küszöbön álló helyzet sok éven át és ha a nemzeti színház igazgatósága, az operától való önállóodása alkalmával, nem kéri felmentését, nem igen jut eszébe bárkinek is proponálni, hogy Budán önálló igazgatóságot alkossanak. De hát ma másfél éve a nemzeti színház nagy erővel és meggyőző argumentumokkal bizonyította, hogy neki a várszínház nehéz teher; neki sok lesz a dolga itt, hogy győznie háromszor egy héten oda át az előadást?!

És voltak még más ellenvetései is a nemzeti színház igazgatóságának, melyeket a közönség is, meg a szakkörök is, mind meg annyian alaposan és helyesen ítélték, belátva azt, hogy az intézet, mely a közönség szeszélyes ízlésétől függetlenül és a megélhetés gondjától menten, kizárólagosan és gondtalanul csak a művészet érdekeit köteles szolgálni, nagyon is elegendő felelősséggel és munkával küzd, ha egy intézet igényeit tartozik kielégíteni.

És a praejudikációkat a múlt év teljesen igazolta. Láttuk, hogy a nemzeti színház tagjai itt-ott belefáradtak a nehéz és szokatlan munkába; gyakorta vett rajtuk erőt az a bágyadtság, mely határos az unottsággal és maga e repertoire is sokszor vált egyhangúvá.

Nagyon kellene csodálkoznunk, ha valaki azt állítaná, hogy a nemzeti színház igazgatója mind ezt nem tudná. Az a filozófiai erély, melylyel céljai elérésén dolgozik, ez is azt bizonyítja, hogy sokkal jobban, mint bárki más érzi, és tudja ő azt, hogy minő fárasztó és minő nehéz hét estét excellens előadással betölteni ott, hol sok ideig csak négyezer játszottak?!

Hogy mégis érdekei, repertoireja és színészei elgyötrésének kockázatát nélkül hiszi-e, hogy be fog tölteni nem hét, de 9—10 estét, — azt ő tudja?!

Mi csak konstatáljuk, hogy másfél évvel ezelőtt határozottan oda nyilatkozott, hogy nem teheti és most másfél év után — dacára annak, hogy a múlt a lehetőségére nem igen ad jogosultságot — neki vág.

E nem épen a gikus tény konstatálása után még csak azt óhajtjuk fölemlíteni, hogy az a hosszú alkudozás, mely az egész ügyet még ma sem juttatta bizonyosságra, arról látszik tanuskodni, hogy a nemzeti színház megegyezésénél, — ha ugyan az már annyira fáktum, mint beszéljük, — nagy szerepet játszhatott az előzékeny loyaltás és a multak iránti tartozás, mely a nemzeti színház igazgatóságánál nem feledtette, hogy minő viszony állt fön, tizedeken keresztül a várszínház és a nemzeti színház között. Ezekon kívül pedig bizonyára latba vették illetékes helyen azt is, hogy ez a most újra feltámasztott régi viszony ismét csak egy ad hoc helyzet lesz, mely a Feleky-aera gyalázatos kudarcainak bemohosodása után — meg fog változni.

Midőn tehát bizonyos, hogy a nemzeti színház nem szándékozik fiók-intézetet tartani Budán, de jól felfogott érdekei az ilyet meg is tiltanák neki, ha csak bizonyos körülményektől kényszerítve színházi gyakorló iskolát nem tartana oda át, — kérjük: miért teremt a budai színházi bizottság még egy ad hoc helyzetből is félszeg intézvényt és miért nem iparkodik oly intézkedésekkel oldani meg a várszínház ügyét, hogy ott, legalább is hetenként hatszor rendezett előadással a közönség, a jövő érdekében, megszokná a várszínháznak állandó színházi jellegét; mert a most küszöbön álló háromszori előadások és az intézet távoli fekvése, ismét nagyon hajlandók a színháznak kriptaszerű jellegét emelni. Mi egy éven át gyűjtött tapasztalatok alapján bátran mondhatjuk, hogy Feleky bukásának az is egyik tényezője volt, hogy a közönség évtizedeken keresztül ahhoz volt szoktatva, hogy a budai színházban csak háromszor tartottak előadást.

És ha más oknál fogva nem, ez egy körülmény alapján is elítélhetjük a budai színházi bizottság abbel intézkedését, hogy mintegy ráoktrotyálva a várszínházat a nemzeti színház igazgatóságára, nem iparkodott egyezsége jutni Eva úrral.

De egy másik vádat is tartalmaz a színházi bizottság intézkedése. — Ha a várszínház a nemzeti színház igazgatóságának vezetése alatt fog állani, a műsor mind a két színháznál egy és ugyanaz lesz. A várszínház is olyan temploma lesz a magasabb művészetnek, mint a nemzeti színház. Csak a dráma és komédia fogja járni és lassan-lassan fölnevelődik benne egy félszegirányú, kényes ízlésű közönség, a mely megbuktat minden igazgatóságot és minden társulatot, mely egy hajszálnyival áll alantabb a nemzeti színháznál.

De hát egy speciális drámai irány színháza-e a várszínház?! Miért ne játszanának ott operettet is, meg népszínművet is?! Miért ne legyen a várszínház, színház a maga lehető teljességében és mért legyen exclusive drámai intézet?!

Nekünk nincs tudomásunk arról, hogy miként folytak a budai színházi bizottság és a népszínház igazgatója között az alkudozások; de abból, hogy a napilapok határozott bizonyossággal állítják, hogy a várszínházban újra a nemzeti színház fog játszani, azt kell következtetnünk, hogy a népszínházzal folytatott alkudozások vagy megszakadtak, vagy szakadozó félben vannak; és mi e futólagosan ide vetett néhány sorban épp azt akartuk jelezni, hogy ez nemcsak kár, de határozottan meggondolatlan és fölületes intézkedés.

B—i P—l.

Képzőművészeti tanulmányok.

— Michelangelo, Lionardo da Vinci, Dante. —

(Folyt.)

Nem is sokáig maradt Lionardo szülővárosában. Elhagyta Flórenczt, hol nem hirdeti nevét egyetlen nevezetesebb műve

se és midőn a város 1875-ben egész Itália és az egész művelt világ részvétele mellett nagy ünnepélyvel emlékezett meg Michelangelo születése napjának négyszázadik évfordulójáról, senki sem volt, ki Lionardot emlegette volna. Csak Milánóban, hol élete javát töltötte el, harmincz éves korától ötvenig, él érdeme szerint emléke. Ott, még ma is csodálattal nézzük *«utolsó vacsoráját»*; ott még ma is méltán áll a Piazza della Scalan márványból faragott álló szobra és lábánál, mint herceg hős lábánál az apródok, tanítványai: *Cesare da Lesto, Marco d'Oggione, Giovanniantonio Beltraffio és Andrea Lolaris.*

Mikor Lionardo fiatal barátjaival utoljára szállt le az Alpésekről, hogy az elfrancziásodott Milánóban keresse föl a multak boldogságait és Franciaországban keressen pihenő földet tetemének, fájdalmasan emlékezett vissza arra a népre, mely büszke, gögös, irigy és zsu-gori. Alig lehetett itt más vigasza, mint Dantenak sorsa, ki miatt őt Michelangelosokat gúnyolá és a kinek élettörténete sokban rokon Lionardoéval. Dantét, a nemeselegnemesebbikét, Baratteriaival, közbizonyon elikkasztásával vádolták és örökös száműzetéssel büntették. És bár később könnyen igazolhatta volna magát és könnyen vihette volna ki, hogy visszatérhessen otthonába, de megvetette a könyörgést és szívének egész erejével engedte lángra gyúlni a bántott hazafi gyűlöletét. Két gyermeke és nője Gemma, legnagyobb ellensége, sógora, Corso Donati gyámkodása alatt maradtak tőle el. Mások vendégszeretetét élvezve, búcsúzott el a földi élettől és vándorolt át egy másik, jobb élet határaiba, hol föltalálta ismét régi, első szerelmét; azt a szerelmet, mely őt költővé és festővé avatta.

Hogy Dante, a mint Giotto barátja, maga sürűbben festett és nemcsak mint műkedvelő szerette az ecsetet, az kitűnik *«Vita nuova»*-ja harminczötödik fejezetéből. E könyvben, melyben nincs cselekvény, nincs párbeszéd s a mely Dante nagy szerelmét beszéli el Beatrice iránt, a mely szerelem tíz éves korában kezdődött és csak a költő lelkében él, ott fejlődik és nő és szűli a remekebbnél remekebb gondolatokat. Miután Dante mondott könyvének jelzett helyét az újabb műtörténelemben még nem méltatták, alább közöljük:

«Azon a napon, melyen annak az isteni nőnek halála évfordulót ért, leültem egy elhagyott magányos helyre és rágon-dolva kis táblára egy angyalt festetem. Mikor festés közben hátra fordulok, azt tapasztalom, hogy hátam mögött férfiak állanak, kik figyelemmel kísérik munkámat s a kik, mint később megtudtam, sokkal régebben álltak mögöttem, mint én azt észrevettem. Felemelkedtem, üdvözöltem őket és így szóltam nekik: Valaki volt nálam és azért voltam most annyira elmélyedve gondolataimban. Midőn az emberek eltávoztak, visszatértem munkámhoz és tovább festettem az angyalt. Munkaközben erősen írt bennem a gondolat, hogy verset írjak hozzá, a mai nap emlékére és elküldjem azoknak, a kik meglesték festésemet».

És így született a 18-ik sonett, melyet Dante Beatricehez e nap emlékére írt és festészete meglesőinek elküldött. Minő remek emléke volna az utókornak, ha a sonettek mellett azt az angyal alakot is bírnók, melyet Beatricere gondolva, halála napja emlékére festett a lánglelkű költő!

E nagy veszteség mellett is kétségbevonhatlanul igaz, hogy Dante csak azért gyakorolt oly rendkívüli hatást minden idők képiró művészetére, mert maga is festő volt!

II.

— Lionardo da Vinci, mint botanikus. —

Mikor Olaszország sokoldalú szelleme Lionardo da Vinci, arra határozta el magát, hogy nagyszámú tanítványainak — vagy mint a mester hívta őket «festő fiúk»-nak — megírja «Trattato della pittura»-ját, jó eleve gondoskodott arról is, hogy ne hiányozzék belőle egy fejezet botanika. Az az igazság vezette erre, hogy amaz ismeretek között, a melyeket festőnek mulhatlanul el kell sajátítania, hogy szelleme el ne törpüljön, a többek között a botanikából is kell valami; bár maga Lionardo nem pusztán, mint festő tanulmányozta a természetrajz ez ágát és az ő tanulmányai e téren kifogástalanul többek voltak, mint pusztán eszközei művészi czélloknak. Ot azon fáradhatatlan vágy sarkalta botanikai tanulmányokra, mely lassan matematikust, fizikust és anatomust alkotott belőle. Remekül ismeri ezt be maga Lionardo «Trattato»-jában, midőn egy növény anatómikus fejtegetése után, magát vádolva és mentegetve, így szól: «Bár mind ez nem tartozik a képirás keretébe, elmondom mégis, hogy azután abból, a mit a fákról tudok, csak igen keveset kelljen elhallgatnom». — És a festészetről szóló művének hatodik része, mely a fák törzséről és ágairól szól oly sok és alapos nézetet tartalmaz, hogy Lionardoról, mint botanikusról valóságilag bűn, külön nem szólni.

Hogy Lionardo természettudományi bűvárlatait egész alaposágában megítélhessük, kutató szellemének kettős jellemvonását, az ő mély gondolkodása módját és azt a fontosságot, melyet a tapasztalatoknak általában tulajdonít, — kell figyelme melátnunk.

Több, mint száz évvel az előtt, hogy I. Jakab angol király nagy hírű lord kancellárja verulamii Baco az induktív módszernek és a kísérleti kutatásnak útát tört, már Lionardo teljes tudatában volt annak, hogy minő alapon építhető fel a természettudomány. A festészetről szóló könyvében világosan mondja: «Az az igazi tudomány, mely a kísérletek útján jut az érdekekbe és hallgatásra készíti a vitatkozó nyelvet. Nem ringatja az embert soha állomképekbe, de lépcsőről lépcsőre halad a biztos és igaz következtetések felé... a céljig». Egy másik helyen így szól megint: «En arról vagyok meggyőződve, hogy minden tudomány hiú és üres tévelygés, mely nem az érzéklésen, a bizonyosság anyjának alapján épült föl». Es könyve végén ismételve hangsúlyozza: «Tápasztalat és kísérlet nélkül nincsen igaz ismeret».

ZENOB.

HIREK.

= Legközelebbi zenemellékletünk jövő számunkkal fog megjelenni.

— BIANCHI BIANKA k. a. a bécsi opera tagja, — mint a P. H. mondja — a mult héten oly értelmű szerződést írt alá, mely őt a következő színi idényben négy hónapi vendégszereplésre kötelezi a m. k. operánál. Bianchi k. a. szeptember 25-én jön ide, hat hétig marad dalszínházunk vendége, aztán Bécsbe megy vissza, hogy a jövő év április havában folytassa nálunk vendégszereplését. Minden föllépéséért hatszáz forint tiszteletdíjat kap, azzal a kikötéssel, hogy legalább hatszor énekeljen havonként. A szerződés aláírásánál, — mint azt ugyancsak a P. H. mondja, — érdekes jelenet játszódott le. Az idegen vendégművésznökkel kötött szerződések egyik pontja ugyanis azt tartalmazza, hogy minden egyes, magyar nyelven betanult szerepért százötven forint külön tiszteletdíj jár a vendégnek. Mikor Bianchi k. a. a szerződés elolvasásánál e ponthoz ért, keresztül húzta azt, mondván: «Önként és saját örömömre tanultam meg a magyar nyelvet, nem követhetnek tehát külön fizetést olyasmért, a mi nekem örömet okoz!» — A P. H. tudja, hogy ez betűről-betűre így történt-e?

— MUNKÁCSY ITHON. Nagynevű hazánkfia egyik rokonához írt levelében jelenti, hogy szeptember második felében vagy október hó elején haza jön, hogy kiállításunkat megtekintse. Már előbb is haza jött volna, ha nagy műve «Mozart utolsó percei», melyen még sok munkája lesz, vissza nem tartóztatná. A mester ez újabb nagy képén különös szeretettel és buzgalommal dolgozik, mert azt akarja, hogy annak minden alakja egy világosan kifejezett karaktert jelképezzen. A párnás zsölyében ülő Mozart a «megdicsőülést», a négy éneklő üde leányalak egyenként az «ihletet», «áhitatot», a «meghatottság» és «csodálatot» fejezi ki, míg a haladókló rokonai a fájdalmat jelképezik. Mihelyt a kép elkészül, a mester legelőbb is bennünket fog felkeresni s pár hetet tölt rokonai és barátai körében.

— PEROTTI AMERIKÁBAN. Perotti Gyula, operánk tenoristája, New-Yorkból kapott meghívást tizennégy vendégjátékra, a legelőnyösebb föltétellel. El is fogadta s januárban fog ott énekelni. Deczember közepén indul innen s február közepén újra a m. kir. operaházánál lesz.

— F. HEGYI ARANKA hétfőn lépett föl Gasparoneban, mint *Carlotta*, szabadsága után, a mely szabadság rá nézve a férjhezmenetelt is jelenti. Nincs okunk, hogy *Hegyi Arankát* *Carlotta* szerepében méltassuk, hallottuk tőle elégszer és mindannyiszor meglepett bennünket, hogy hangjának üdésége és ereje mennyire imponál e szerepnek, a melynél kimerítőbbet és hálatlanabbat talán még nem írt zeneszerző. És régi, mindenkor ismétlődő diadala, ha nem is volt egészen teljes, nagyrésztében megújult most ismét; játéka csupa kellem, éneke, néhány hely kivételével, üdén és melegen csengett. A többi szereplők közül *Váry Irma* (*Sora*), *Tidor* (*Erminio*), *Gergely* (*Benarro*) és *Németh* (*Babolenó*) igyekeztek a közönség jó hangulatát ébren tartani. *Németh* ez alkalommal játszta elő-

szőr *Babolenót* és voltak jelenetek, melyben könnyen feledteté elődét *Solymosit*, de nagyobbbrészt erőltetett volt és ha nem is mondjuk azt, mit egyik laptársunk, hogy népszínműi motivumokkal akart hatni, azt még sem hallgathatjuk el, hogy humora épp azért, mert nem volt mindig természetes, szegletesnek és érdesnek tűnt föl.

— SZINIGAZGATÓK KONGRESSZUSA. A magyar színészegyesület igazgató tanácsa utolsó ülésében tárgyaita *Jakab Lajos* színigazgatónak azon indítványát, hogy az igazgatók helyzetének javítása érdekében aug. 20-ára igazgatói kongresszus hívassék egybe, amennyiben pedig az igazgatók helyzetének jobbra fordulása a színészet érdekeivel is kapcsolatos, kéri, hogy az értekezlet élére az igazgató tanács álljon. A tanács beható tárgyalás után azt határozta, hogy mint az összes színészet érdekeinek öre, ezen magánjellegű tanácskozás élére nem állhat; azonban azt előlegesen észrevétel nélkül tudomásul veszi, hozandó határozatait pedig, amennyiben azok a színészet érdekeivel összeegyeztethetők lesznek, pártolni fogja. Különbben nem is ellenzi, sőt czélszerűnek találja, ha a tanács tagjai nem ugyan hivatalosan, de személyileg részt vesznek az értekezleten s tanácsaikkal hozzájárulnak a színigazgatás bajainak orvoslásához. Az értekezletre eddig 10 igazgató jelentette be részvételét.

— A BÉCSI OPERÁBAN legközelebb föllelevenítk *Auber* «*Fra Diavolo*»-ját, *Nádayné* asszonnyal. Az évad folyamán a következő újdonságok kerülnek színré: «*Alceste*» *Glucktól*. «*Marfa*» *Hagertől*. «*Bauer als Schelm*» *Dvoraktól*. «*Trompeter von Saekkingen*» *Neszler*től. Ballet-újdonság: «*Korrigane*» van kiszemelve.

— «*UJ OPERÁT*» írt *Göpfart* zeneigazgató, melynek címe: «*Quintin Messis*, az antwerpeni kovács». Az opera *Liszt Ferencz* és *Lassen* ajánlataival van eláttva.

— «*PIERRE PASCAL*» *Chabrilion* asszony (egykor «*Mogador*» név alatt a *Mabille* hírhedt táncosnője) darabja e napokban került színré a párisi *Ambigue* színházban és tökéletesen megbukott. A «*Figaro*» azt a megjegyzést teszi, hogy kár volt a klakknak olyan név hallatára tapsolni, a melyet okosabb lett volna ki nem tenni a közönség füttyeinek. Ugy látszik, hogy Párisban nem igen riadnak vissza az igazgatók egy kis botránytól, hacsak némi haszonnal jár.

— *MADAME JUDIC* ősszel Amerikába megy. *New-York*, *Boston*, *Philadelphia*, *Chikagó*, *St.-Louis*, *San-Francisco*, *Mexiko*, *Havanna* és *New-Orleáns* városokban szándékozik föllépni.

— A LONDONI OLASZ OPERÁT jövő évben hír szerint új alapon akarják szervezni. Hentekint külön előadást fognak rendezni, melyben csak az arisztokraczia vehet részt. Kissé furcsa.

— *BARTOLUCCI VIKTÓRIA* k. a. ismét a fővárosba érkezett és ez év végeig itt is marad. Mint illetékes helyről értesülünk, a kisasszony jóakarói azon fáradoznak, hogy őt az operához visszaszerződtessék és ezzel kapcsolatosan a kisasszony ügyét akaratlanul is úgy tüntetik föl, hogy sok volt benne a jóakarát és még annál is több a művésznői szeszély.

= SZINÉSZETI NYUGDÍJAK EGYESÍTÉSE. Az orsz. színészegyesület tudvalevőleg már rég szorgalmazza a kolozsvári és debreczeni színházak nyugdíjalapjának az országossal való egyesítését. Az egyesület igazgató tanácsának legutóbbi ülésén végre Mándoki Béla vidéki igazgató tanácsos a debreczeni nyugdíjintézeti elnökség megbízásából bemutatta az intézetnek 1884. év végén lezárt mérlegét, mely összesen 37,398 forint 32 kr. vagyont tüntet fel. A tanács elhatározta, hogy miután most már a kimutatásból ismeri a debreczeni nyugdíjintézet vagyonát s annak keletkezését, bizottság küldessék ki az egyesülés feltételeinek kidolgozására, a melynek pontjai az egybehívandó közös értekezlet tárgyalásának alapját fogja képezni. A bizottságba megválasztottak: dr. Vida Jenő mint jogügyi tanácsos, Szathmári Károly, Bényei István s hivatalból kiküldettek: Szuper Károly egyesületi pénztárnok és Kovács István könyvelő. A kolozsvári nyugdíj alap egyesítése iránt az új intendáns már szintén megkezdte a tárgyalásokat.

= SAMAROV GYÖRGY igazi nevén Meding Oszkár, a néhai hannoveri király titkos megbízottja, drámaírónak csap föl.

A hannoverai királyság anneksziója a többi közt azt a szerencsétlenséget is hozta Németországra, hogy Meding úr foglalkozás nélkül maradván, regényírónak csapott föl. Tizennyolcz év óta csak úgy önti a nyolcz és tíz kötetes regényeket, egészen a boldogult Mühlbach Luiza példájára, a ki valóságos rettegést idézett elő az európai uralkodó családokban, mivel az a jó szokása volt, hogy leginkább az uralkodókat vette tolla hegyére. De Mühlbach Luizában legalább az a jó tulajdonság volt, hogy nem írt a színpadnak, míg Meding úr ezt is megajándékozta majd nyolcz és tíz fölvonásos drámákkal.

= VILAMOS VILÁGÍTÁS A PÁRISI NAGY OPERÁBAN. A párisi nagy opera igazgató-sága tíz évre szóló szerződést kötött az Edison-társulattal, hogy az operában a villamos világítást létesítse. A berendezésnek szeptemberig el kell készülni, a nézőtér, lépcsőházat, a két előcsarnokot s a bejáratokat összesen 2000 lámpafény fogja megvilágítani. Pár Pieper-féle iv-lámpát is alkalmazni fognak. A gépek (3 dynamos 1000 lámpára, 3 Corlissz gép és 3 nagy Belleville generator) a tágas pinczehelyiségekben lesznek elhelyezve.

Zenetanárok lakezimei:

ZONGORA:

BARTAY JÁNOS	nemzeti zened. t. vaczi-utca 10. s
DEUTSCH WILLY	bávány-utca 18. szám.
DRESCHER RADMUND	kerepesi-ut. kerepesi útvár.
ERNEY JÓZSEF	nemzeti zened. tanár, kerepesi-ut 24
GOBBI HENRIK	m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár
	Ferencz-József rakpart 18. szám.
KLINGER SÁNDOR	sugár-ut 23. III. em. 9. ajtó.
KONT LONA	Damianich-utca 6. szám.
KOSCHIRZ JÁNOS	sugár-ut 80. szám.
MAJOR J. GYULT	vaczi-körút 17. szám.
RAUSCH KÁROLY	nemzeti zened. t. Hunyady-utca 3.
SCHÜTZE REZSŐ	nemz. zen. t. nagy korona-utca 4.
SÍPOS ANTAL	magán zeneakadémia tulajd. Kecse
	meti-utca "Geist"-ház.
SOMOGYI MÓR	Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 10. ajtó.
VAJDÁFY BÉLA	nemz. zen. tanár, klsz. dob-utca 46

HARMONIUM ÉS ORGONA.

ERNEY JÓZSEF kerepesi-ut 24. szám.

ÉNEK.

HENDERSON MARY	aranykez-utca 2. szám.
IGERCIS KATALIN	Lipót-utca 6. szám.
PASSY-CORNET ADEL	m. ki. orsz. zeneakadémiai tanár
	asszony, muzeum-körút.
SCHMIDT JÓZSEF	Lipót-utca 19. szám.

ZENESZERZÉS.

BRISACH IZIDOR	vaczi-körút 29. III. emelet 8. szám.
ERNEY JÓZSEF	kerepesi-ut 24. szám.
MAJOR J. GYULA	vaczi-körút 17. szám.
NICOLITSCH SÁNDOR	m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár,
	Kazinczyutca 17. szám.

HEGEDŰ.

GOBBI ALAJOS	nemz. zened. t. magyar-utca 36. sz
KIS PÉTER	nemz. zened. t. Sándor-utca 5. sz.
MÉSZÁROS IMRE	nemz. zen. t. tüzoltó-utca 10. szám.
PETYRO IMRE	Klauzál-utca 17. szám.
HERMAN MARISKA	Muzeum-utca 11. sz., hegedű, zongora, cimbalom.

A «Harmonia» első hazai zongoragyár és zenemű kiadó részvény-társulat» közgyűlése.

(Folytatás.)

Tartozik		Mérleg számla 1885 május hó 31-én.		Követel	
Hangszer számla; zongora-készlet	32173	75	Részvénytőke számla	60000	—
Zeneművek számlája; kóták készlet	18549	20	Hitelezők számlája	23595	70
Pénztár számla, készlet készpénzben	1750	86	Osztalék számla; be nem váltott szelvények	142	58
Különfélék számlája; követeléseink	14445	64	Tartalék számla	829	83
Zongoragyár számla; munkában lévő zongorák és különféle szerszám	12400	78	Részvény-kamatok	757	11
Saját részvények számla	4000	—	Nyeremény átvitel	784	63
Lakbér számla; két hónapi lakbér	783	—			
Beruházások számlája	2006	62			
	86109	85		86109	85

Az igazgatóság:

Erney József, Gobbi Alajos, Müller Vilmos, Dr. Farkas Emil, Landauer Ede, Forray Henrik, Dr. Hubay Károly, Vas Lajos.

Ezen mérleget megvizsgáltuk, a főkönyvvel összehasonlítottuk és teljesen rendben találtuk

Budapest, 1885. július hó 4-én.

A felügyelő bizottság:

Kammermayer Károly, Dr. Walla Ferencz, Spitzer Zsigmond, Barhó István.

Nyereség és veszteség számla 1885 május hó 31-én.

Kamat számla	371	98	Átvitel múlt mérlegből	84	63
Adó számla	402	65	Zongora számla; jövedelem	10045	88
Költség számla, személyzet fizetések, lakbér, iroda szükséglet és különféle költségek	22714	81	Zeneművek számlája	10549	92
Leírások számlája	2249	25			
Részvény-kamatok számlája	757	11			
Nyeremény átvitel	784	63			
	27280	43		27280	43

Erney József, Gobbi Alajos, Müller Vilmos, Dr. Farkas Emil, Landauer Ede, Forray Henrik, Dr. Hubay Károly, Vas Lajos.

Ezen nyereség és veszteség számlát megbiráltuk, a főkönyvvel összehasonlítottuk és teljesen rendben találtuk.

Kammermayer Károly, Dr. Walla Ferencz, Spitzer Zsigmond, Barhó János.

Ezen mérleg szerint társulatunk régi üzletágai meglehetősen nyereséggel jártak, s összehasonlítva a tavalyi eredménnyel, haladást mutatnak, nevezetesen a *hír üzletben*, a mely a zongora vagyonszáma-
nak emelkedésével természetesen bevételileg is emelkedik.

A zongora és hangszer eladás is nagyobbodott, mi főleg annak tulajdonítható, hogy raktárunk szaporodásával a közönségnek nagyobb választék nyújtatván, sok olyan üzlet volt létesíthető, mely különben kötetben maradt volna. Érdekes talán e helyütt megemlíteni, hogy csakis hangszer szállításokra a főváros területén közel 2000 frt fizetett ki pénztárunkról, a mi körülbelül 6-700 drb. hangszernek ide s tova szállítására enged következtetni. Ezen kétség kívül álló statisztikai adat fogja az igazgatóságot valószínűleg azon elhatározásra bírni, hogy a szállítást házilag berendezni, mert e mellett lényeges takarítások eszközölhetők.

Ezen üzletágban állott be különben a fentemlített nyereség-vesztés a mennyiben saját gyártmányaink alig hajtottak hasznót, míg idegen gyártmányoknál a nyereség teljes lett volna.

A zeneműkereskedésben szintén forgalom-emelkedés tapasztalható, a mi saját kiadásaink erősödésének köszönhető.

Saját kiadásaink száma időközben a 120-ik számot elérte, a mi négy évi fennállásra tisztességes eredmény, főleg ha tekintetbe vesszük, hogy ezek között vannak nagy terjedelmű drága kiadások is.

A lefolyt üzletévben kerültek ki sajtó alól:

Emmerth Henrik 3. szerzeménye (Tavaszi dal, Elegia. «Erzsike csárdás»).

Székely Imre 2. Rapszodiája.

Br. Bánffy György 2. Keringője.

Ot János négyes Huber K. Mihalovin Ö. és Huber Jenőtől.

Lányi Ernő «Kolosvári nóták» cz. füzete.

Erney József Szonáta Tanulmányok 1., 2., 3-ik füzete.

Bartay Ede Szimfoniai zenekölteménye két részben.

Allaga Géza «Czimbalom átiratai» két részben.

Pichinger Alajos 5. Könyű hegedű darab. «A csokon szerzett völegény», «Czigány Panna», «Vadgalamb» cz. népszínművek.

Szentirmey Ellemér Szívhullámok című dalfüzete.

«Az Ezres Bankó» Konti József népszínműve.

Huber Károly «Király induló» cz. műve.

A jövő évre ismét nagyobb szabású és kulturális jelentőséggel bíró művek vannak részint előkészületben, részint már sajtó alatt.

Igy ílj. Ábrányi Kornél «Általános Zene-történet» című műve, mely a m. kir. orsz. zeneakadémia tankönyvének van a magas miniszterium által elfogadva — továbbá

Benkó Henrik nemz. zenedei tanár «Zeneelméleti» tankönyve, mely a nemz. zenedében fog tankönyvül használtatni már az ősszel az új tanév kezdetén fognak sajtó alól kikerülni a mely kiadványokra annál is inkább méltán büszkék lehetünk, a mennyiben eddig hazánkban semiféle zeneműkiadó cég ilyen nagy terjedelmű nyomtatott tankönyvet még nem adott ki.

Az Erney József nemz. zenedei tanár által indított «Szonáta tanulmányok» című mű, mely 10 füzetre van tervezve az idén ismét folytatást fog nyerni.

Liszt Ferencz a m. kir. orsz. zeneakadémia elnökétől szintén fog megjelenni kiadásunkban egy transkripció, melyet Végh János akadémiai alelnöknek kiadásunkban megjelent «Suite de Valsei» című szerzeménye felett írt.

Bartay Ede érdemdús elnökünktől egy «Fuga» és egyéb zongora apróságok fognak legközelebb megjelenni, melyeket a zenevilág bizonyára örömmel fog üdvözölni.

A közlő pécsi orsz. Dalárünnepélyre új férfi négyesek fognak kiadni különféle szerzőktől, melyek között vidékiek is lesznek, hogy azok számára is mindinkább megnyitassák a tér.

Ezeken kívül a színházak műsora továbbra is ugyanazon figyelemben fog részesíttetni, mint eddig (így a Czigány princz legújabb népszínmű a múlt héten került ki sajtó alól). A saját kiadás mérlegének rendkívül fényes eredménye főleg ezen virágnak köszönhető s barátságos összeköttetéseink folytán remélhető, hogy ez folyton emelkedni fog.

Mindezekből láthatja az igen tisztelt közgyűlés, hogy az igazgatóság törekvését oda irányítja, hogy saját kiadásaink nemcsak haszonnal járjanak, hanem egyúttal társulatunk hírnevének, czéljának becsületére váljanak, szóval az igazgatóság, tudatának magaslatán, ismeri azon irányt, melyen társulatunknak haladni kell, hogy e téren is vezérszerepet viihessen.

A hagverseny évad a lefolyt évben nem volt olyan eredménydús, mint tavaly, mert az igazgatóság a gyárral lévén elfoglalva, nem fordíthatott annyi gondot hangversenyek rendezésére mindazonáltal egy kitünően sikerült hangversenyt mégis rendezett s ez Ney David operánk érdemes bassistájának «Ballada»-estélye volt.

Már az idén ismét nagyobb gondot óhajtunk fordítani a hangverseny-kérdésre s reméljük, hogy kiváló művészek szerepeltetése által fényes hangverseny-évadot fogunk átélni.

Ez rövid vázlat a régi üzleteink állásának, melyből látható, hogy ezen üzletágak tavaly óta haladtak s nagyobb jövedelemmel jártak mint az előző években.

Tisztelt közgyűlés!

A mérleg szerint 784 frt 63 kr. tiszta jövedelem mutatkozik mely az alapszabályok értelmében a részvényesek között kiosztandó; az igazgatóság azonban úgy a már fentebb kifejtettek, mint még alább kiemelendők alapján azon indítványát bátorkodik előterjeszteni, hogy ezen 784 frt 63 krnyi nyereség ne osztassék ki ez alkalommal, hanem irassék elő az új számlára, hol aztán a jövő évi osztalékkal együtt kerülhet kifizetésre.

Az igazgatóságot ezen határozata hozatalánál a következő indokok vezették. Tény az, hogy a régi üzletágak, vagyis a 30.000 alaptőkével dotált zongoraterem és zeneműkereskedés körülbelül 8000 frtot jövedelmezett volna, ha abból a zongoragyár a legnagyobb részt fel nem emészté. Csakhogy az aránylag nagy jövedelem-

nek elenyészése sem vehető a szó szoros értelmében, mert ezen jövedelem sem veszett el egészen, hanem az üzletek statuszában lappang. Loppang t. i. azon erőyes leírásokban, melyekre magát az igazgatóság elhatározta.

A gyár összes berendezései közül csakis a szerszámok vétettek fel a vagyon statusba azon óvatosságnál fogva, hogy miután a gyárhelyiséget csakis bérben bírja társulatunk s az két év múlva lejár, minden más ingatlan beruházást mint értéktelent mellőzni kellett, miáltal 2-3000 ftnyi értéktelenítés mutatkozik ezen esztendőben, a mi tulajdonkép nem az, mert a gyár tulajdonunkká válván ezen érték újra feléled.

Az orsz. kiállítás, mint minden kiállítónak, úgy nekünk is óriási erőmegfeszítésbe került; — a kiállítási költség 1200 frtra rug, mely összeget az idén szintén tekintetbe kellett venni s vagy ezen esztendőben egyszerre leírni vagy több évekre amortizálni, a mi mérlegünket évről-évre nyomta volna. Az igazgatóság jobbnak találta az előbbi módot követni, mert ez által a mérleg egy s mindenkorra tehermentesített.

Ezen eljárás által a részvénytársulat összes beruházásai majdnem a minimumra redukálódtak és ezen minimum is 3 év múlva el fog tűnni. Ha már most tekintetbe veszi az igen tisztelt közgyűlés, hogy három üzletág, köztük egy 32 munkásra dotált gyár, van teljesen berendezve s mindezen beruházások, melyek ezekre kerültek, rövid idő múlva a társulat teher nélküli tulajdonát fogják képezni, akkor be fogja látni, hogy az idej mérleg nem tűnik fel olyan színben, mint aminőben azt a körülmények netán feltüntetik.

Igaz ugyan, hogy ezen indítványunk által a társulat régi részvényesei visszaszerezte helyzetbe jutottak, a mennyiben ők nem kapnak osztalékot és az új részvényesek, kik a zongoragyárra jegyeztek megkapják a garantírozott 6% kamatozást, azonban ha tekintetbe vesszük, hogy a gyár által a társulat olyan hatalmas eszközök birtokába jutott melyeket különben nélkülöznie kellett volna, ha tekintetbe vesszük, hogy a gyár szerencsés körülmények között sokkal nagyobb kamatozást képes elérni, mint a régi üzletágak s ezen esetleges nyereség mégis a régi részvényeseknek is egyaránt fog osztályrészül jutni; továbbá ha tekintetbe vesszük, hogy társulatunk csakis a gyár által léphetett az állam által is támogatott és pártfogolt iparvállalatok sorába s végre, hogy a gyár annyi esztendőre adókedvezményvel jár, méltányosnak fogjuk találni az új részvénytőkének kamatoztatását szemben a régiekkel.

Az új részvénytőke a réginek hallgató és erkölcsileg több hasznót hajlott, mint a mennyivel az a 6% felér, melyet az új részvénytőke kap.

Méltóztassanak türelemmel lenni, az új év fogja megmutatni, mennyiben van igazunk, az igazgatóság teljes megnyugvással és önértettel lép vissza állásáról, mert olyan állapotban adja át a társulatot az új igazgatóságnak, melyből az új év folyamán a legszebb eredmény várható.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos Dr. Berényi Pál.
Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság.

Az országos kiállítás

t. látogatóinak figyelmébe ajánlva Budapest legolcsóbb
bevásárlási forrása

☛ Károly-körút és király-utcza sarkán ☛

ROTHAUSER L. JÓZSEF

gyári raktára china-ezüst és alpakka tárgyakból, albumok, bronz- és
bördíszműárak, író, utazó-eszközök és glacé-keztük, selyem és szövet-
esernyők, legyezők, nyakkendők, sétabotok, francia- és angol illat- és
pipere-szerek, valamint gyermekjátékok a legjutányosabb áron.

A Karlsbadi

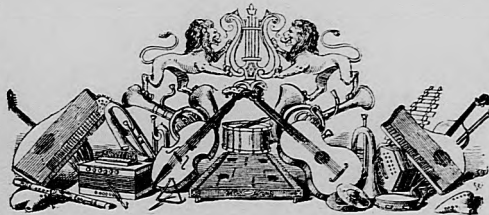
lábbeli-raktár,

Dorottya-utca 8.

ajánlja dús készletét úri, női
és gyermek-lábbelikben
a legolcsóbb áron. Vidéki
megrendelések legpontosabban teljesíthetnek. Czipők minták
után készíttetnek. Képes árjegyzék ingyen. 1907

A
„Harmonia“
részére
egyedüli hirdetések irodája
Braun Ármin és társa,
BUDAPEST,
koronaherceg-utca 16. sz.

Sternberg Ármin

BUDAPEST,

VI. kerület, kerepesi-út 36. szám.

**Hangszer-üzlet, ütő-, vonó-, fa-
és érc-fúvó-hangszerek,**

**harmonika és harmonium
gyári raktára.**

Mindennemű ódon hangszerek a legmagasabb
áron vétetnek vagy becseséltetnek és
javítások elfogadtnak.

Képes árjegyzék ingyen és bérn.

I-ső cs. és kir. kizár. szabad. ujonan javított Ruganyos sérvkötők

sérvvédővel.

Fontos a szenvedőknek.

Fontos a szenvedőknek.

A legújabb találmány az amerikai, ujonnan javított ruganyos
sérvkötő Politzer-től; ez rugók nélkül van, tisztán ruggyantából
művészién szerkesztve s az a célja, hogy még a legidültebb sér-
veket is lehető legrövidebb idő alatt egyenletes fekvésbe hozza s
egy nappal a legerőseztőbb munkánál vagy a sokat járkálásnál,
mint szintén éjjel alvasközben is használtathatik, a nélkül, hogy a
sérvbajban szenvedő hivatásában legkevésbé is volna akadályoz-
tatva. Felette nagy haszon, hogy az még éjjel is a testen marad-
hat, mivel hogy a szenvedő testrésze kiváltképen jótékony kel-
lemes nyomást gyakorol s a legtöbb esetben még a sérv biztos
gyógyulását is eszközli. A legtöbb esetben még a sérv biztos
megvizsgálása s a legjobbnak találva: professor Kovács a sebészeti
kóroda alelnöke, dr. Gross Lajos magy. kir. egészségügyi tanácsos,
dr. Glück Ignác kir. törvényszéki orvos által.

Alólított egyszersmind nagy raktárt is tart angol és francia
acél-sérvkötőkből, — függesztő készülékeket (suspensorium) gum-
miból, szövötteket, mint szintén szarvasbőrű. A szarvasbőr és
gummi suspensoriumok célja, hogy a tágulást megakadályozzák.
Méhfecskenők, légpárnák, ágybetétek, periodtáskák, préserva-
tívumok, gummiharisnyák és mindennemű gummi-árucikkek. Sérv-
kötőknél kérem megjelölni: jobb, bal vagy kettős-e, mint szintén
a test bőségét is. Megrendeléseket utánvételt mellett elfogad.

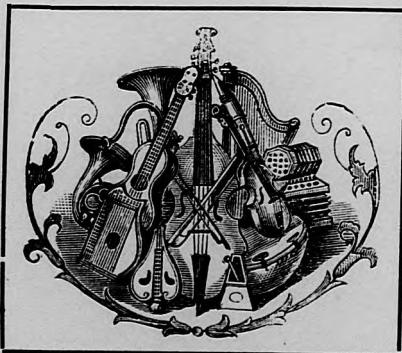
POLITZER MÓR

cs. és kir. szab. sérvkötő-készítő Budapesten, Duák-Ferencz-utca.

Árak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldali-
nak dbja 6-10 fnt, a kettősnek dbja 10-16 fnt, gyer-
mekeknek felével olcsóbb.

Ugyanitt kapható a legjobb amerikai sérvkenőcs. Egy
tégely ára 3 fnt 50 kr.

PALLAS irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában (Buda-
pest IV., kecskeméti-utca 6. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:
Ungarisches Sprachbuch
a magyar nyelv alapos elsajátítására
Írta BARNÁ J. tanár.
Az I. rész, 2 füzetben à 40 krajczár. A II. rész ára 60 kr.

APPEL IG.

ezelőtt SANDNER W.

(Budapest, Gróf Károlyi-utca 5. sz.)

ajánlja mindennemű vonós hangszereit, úgymint saját
gyártmányú ceteráit nagy választékban. Tiszta han-
golásért jót álllok. Ezenkívül nálam valódi római húrok
kaphatók.